

rinovih tez v podrobnostih težko povsem strinjati, pa je vendarle treba pibiti, da ima Lavrin zelo prav, ko povezuje literarne dosežke z duhovi časa, torej z vsemi tistimi filozofskimi, političnimi, sociološkimi in drugimi momenti, ki so razgibavali preteklo in vznemirjajo sedanjo evropsko družbo.

Jože Šifrer

FILM

SONČNI MRK BOŠTJANA HLADNIKA. Nepoučeni gledalec bi nejeverno zmajal z glavo, ko bi zvedel, da je avtor »Sončnega krika« taisti Boštjan Hladnik, ki je na začetku svoje ustvarjalne poti posnel »Ples v dežju« in z njim vdihnil v slovenski film dotlej nedosežen umetniški izraz, raven, ki obvezuje. In tega pravzaprav še ni tako dolgo...

»Sončni krik« je nedoumljiv padec ne le pod raven Hladnikovih možnosti, pač pa pod vsako še dopustno raven. »Sončni krik« je, milo rečeno, stvaritev, ki je komajda še v zvezi z umetnostjo.

Kaj se je zgodilo z Boštjanom Hladnikom?

Odgovor na to dokaj nehvaležno vprašanje moramo iskati kar v Hladnikovih umetniških izhodiščih, v njegovem hotenju, da bi na izrazit in neliiteraren, povsem filmski način izpovedal svoje življenjsko občutje, svoje spoznanje o človekovi osamljenosti v svetu in med ljudmi ter o njegovi nemoči, da bi se odrešil v ljubezenskem srečanju. To spoznanje je bilo sicer edina dimenzija njegovega videnja sveta, vendar pa tako polno in intenzivno, da je v svojem silovitem izbruhu moralo dati umetniško učinkovit rezultat. Hladnikove doživljaljske in miselne preokupacije so odzvanjale v nas, kajti doživljali smo isti občutek človeške osamljenosti med strukturami civilizacije, isto nebriznost družbenega sistema za individualno eksistenco. Na Slovenskem je poveličevanje intimne eksistenčne problematike še poudarilo Hladnikov pomen, saj datira njegov umetniški nastop prav v čas, ko smo intenzivno iskali izhod iz eksistenčne stiske v novi življenjski filozofiji. Hladnikov »krik« je tedaj deloval šokantno in pretresljivo ter je pomenil prispevek k osveščanju. Izhajal je iz prelomne težnje, se povsem spojil z njo in bil tako ne le ves v njenem žarišču, pač pa ustvarjalen in prelomen tudi in predvsem v filmsko izraznem smislu. Nič nenavadnega tedaj, da smo Hladniku ob njegovih prvencih pripisali prelomnost in obet.

Toda čas preloma je minil. Dotedanja življenjska potreba se je realizirala. Spoznanje o človekovi odtujenosti in osamljenosti smo uveljavili kot osrednjo resnico časa, v katerem oživimo; postalo je splošno, vtaklo se je v vsakdanjo vsebino našega doživljanja. Doživeli smo smrt evropske metafizike, čas spoznanj o tragični in že kar absurdni nemoči. Toda vztrajati v tej absurdni situaciji prav gotovo ni mogoče. Kot del evropske intelektualne skupnosti smo pričeli tudi mi iskati izhod iz območij, kamor nas je privedel poprejšnji duhovni razvoj. Vse kaže, da je rešitev v ponovni sintezi, v ponovni duhovni integraciji in angažiranju, le da je tokrat spontano, revolucionarno, na novih osnovah, ne več odvisno od totalitarne prisile.

Problem posameznikove nemoči, da bi se iztrgal osamelosti, na katero je obsojen, je postal sčasoma obvladan in torej neaktualen. V ospredje so prišla pomembnejša vprašanja človekove eksistence.

Zdi pa se, da se Hladnik tega ni niti zavedal niti svoje lastne pozicije ni zmogel preseči. Obtičal je v svojem, zdaj objektivno že preseženem svetu in tako ostal brez odmeva v samem sebi in brez odmeva navzven. Njegova izpovedna substanca se je izčrpala. Zgubljeni stik z občinstvom je skušal vse bolj zapolnjevati z dražljaji in laskanjem, s sredstvi torej, ki so postajali očitna znamenja njegovega vse očitnejšega umetniško-izpovednega siromašenja.

»Sončni krik« je najočitnejše znamenje preseženosti Hladnikove izpovedne misli in postopka. V njem ni ničesar skupnega s »Plesom v dežju«, razen osnovnega izhodišča in podstati, ki pa je dokaj zabrisana in sprevržena v poceni učinek. Hladnik se nam kaže kot avtor, ki variira samega sebe, ker nima ničesar več povedati. Njegovo koketiranje je nasilno, nepristno in odveč.

Seveda se sam prepričuje o nasprotnem, kar lahko povzamemo iz njegovega intervjuja v februarški številki letošnjega Ekрана, kjer na več mestih omenja tudi »Sončni krik«. Označuje ga kot »nekakšno parodijo, grotesko«, kot »burko«, ki naj vsebuje »dimenzijo tragičnosti«. Takole pravi: »V Sončnem kriku skušam s svetlobo risati temo. Drugače, kot je zadnje čase pri nas v navadi. V drugačnem pristopu je lahko neka nova lepota, nova vrednost, nova silovitost. Na ta način lahko izpoveduješ neke nove resnice, na drugačen način izpoveduješ obup in protestiraš.«

Že v podtekstu te dokaj suverene izjave je čutiti avtorjevo krizo, njegovo vsebinsko izpraznjenost ter stagnacijo, ki skuša kontinuiteto s svojo avtorsko pomembnostjo izpred let ohranjati pač v hlastnem preskušanju novih in nenavadnih form, v variiranju že izraženega. Rezultat takega postopka je komercialno blago, ki razkriva avtorjevo izpraznjenost. »Sončni krik« je film brez dimenzij, v ničemer zares parodičen in še manj tragičen. Ne dvomimo sicer, da si je vsega tega Hladnik želel, a niti njegovo pero niti njegova kamera nista premogla ustvarjalne moči, ki bi ustvarila sodobni doživljajski potrebi adekvaten film. Nastalo je naivno in neogljenno komercialno delce, katerega simbolični namigi so brez teže, katerega parodičnost nima izraznih sil in katerega filmsko estetske sestavine so nevarno blizu neokusnemu diletantizmu.

Je torej »Sončni krik« z vso svojo vsebinsko praznostjo (in temu ustrezno komercialno uspešnostjo) znamenje ugaslosti avtorja, ki je toliko pomenil na razvojni poti slovenskega filma in ostal v svojem žanru pravzaprav še do danes nepresežen? Ne Hladniku ne sebi ne želimo, da bi bilo tako. Vsi obeti, ki nam jih je vzbujal, nemara le niso mrtvi. Le naše zaupanje vanj se je močno zmanjšalo.

Viktor Konjar

LISTNICA UREDNIŠTVA

Zaradi selitve tiskarne v nove prostore smo morali uporabiti vse postavljeno gradivo; zato je sedanja številka narasla na 9 tiskovnih pol in se je njen izid nekoliko zakasnil. Prihodnja številka Sodobnosti bo izšla v začetku septembra na 8 tiskovnih polah. Naročnike in sodelavce prosimo, naj uvidevno sprejmejo sedanje spremembe v naših uredniških načrtih.